

Vydaný ediční svazek je výsledkem několikaleté soustředěné, pečlivé práce editorů z berlínského oddělení MGH. Pro dějiny Českého království i České koruny poskytuje možnost lepšího vhledu do souvislostí a okolností vydání „českých“ písemností, byť textově většinou needitovaných. Editoři se neřídili pouze RBM, ale využívali též *Codex diplomaticus Moraviae*, stejně jako Čelakovského *Codex iuris municipalis*. Důležité jsou i odkazy na současné uložení dokumentů.

Lenka Bobková

Josef VINTR, *Ostrovské rukopisy, Olomouc, Refugium Velehrad-Roma, 2014, 151 s., ISBN: 978-80-7412-152-4*

V květnu roku 2014 připravilo nakladatelství Refugium Velehrad-Roma k vydání nejnovější práci emeritního profesora vídeňské univerzity Josefa Vintra. Útlá publikace se zabývá osudy několika málo zachovaných rukopisů ostrovského kláštera u Davle, patřícího mezi nejstarší české benediktinské kláštery. Kniha se skládá ze čtyř tematických okruhů. Po úvodním stručném nástinu klášterních dějin přechází autor k analýze nejvýznamnějších písemných památek, které vznikly přímo v ostrovském klášteře, nebo se nacházely v jeho majetku. Přírodní katastrofy a bouřlivé časy husitské revoluce zapříčinily značnou rozptýlenost jednotlivých rukopisů, jejichž spojitost s klášteřem Ostrov bývá častým předmětem diskusí.

Hlavní přínos Vintrový práce spočívá především v pokusu o interdisciplinární rozbor známých i méně známých ostrovských rukopisů, což z textu činí zajímavou podkladovou studii pro další historický, paleografický či muzikologický výzkum. Zvláště podnětnou pasáž představuje analýza glos k latinskému textu *Dialogů Řehoře Velikého* a jejich srovnání s tzv. Jagíčovými glosami v rukopise latinské vídeňské Bible. Ve třetí části, zabývající se *Ostrovským žaltářem*, upozorňuje autor na význam jednotlivých částí celého kodexu, zejména pak na tzv. *Ostrovské nekrologium*, které mimo jiné ukazuje, že ve 13. století byla většina osazenstva ostrovského kláštera českého původu, a připomíná i tzv. *Ostrovskou píseň*, jednu z nejstarších památek české poezie. V závěru své práce podává autor výčet a stručný popis k dalším, méně významným rukopisům, jejichž původ a spojitost s Ostrovem nebyly doposud plně prokázány.

Ve svých závěrech autor upozorňuje především na vysokou kulturní úroveň jednotlivých rukopisů a na úzké kontakty ostrovského kláštera s bavorským prostředím, zejména domovským klášteřem v Niederalteichu, jehož prostřednictvím se do Ostrova dostávaly nejen vlivy reformního benediktinského hnutí západní Evropy, ale i lotrinský styl písma a zápisu neum u liturgických písní. Vzhledem k rozsahu daného tématu ale zvolený interdisciplinární přístup představuje rovněž četná úskalí, na něž je zapotřebí ve stručnosti upozornit.

Poněvadž ostrovské rukopisy nabízejí široký prostor pro výzkum hned několika vědním oborům, nelze všechny jejich výsledky ve zhruba stotřicetistránkové studii podrobněji popsat. S tím souvisí i nápadně nesystematické uspořádání textu. Kupříkladu pojednání o místě možného původu *Dialogů Řehoře Velikého* zařadil autor až

OPEN ACCESS

za analýzu výše zmíněných glos a za úvahy o způsobu využívání celého rukopisu. Teprve poté se čtenář dozvídá, že rukopis *Dialogů* obsahuje mimo jiných, dříve však nezmiňovaných textů, i krátký výklad o osmi způsobech zpěvu gregoriánského chorálu. Rozmanitost jednotlivých textů *Dialogů* poskytla autorovi více možností pro identifikaci místa jejich vzniku. V této souvislosti je nezbytné poukázat na nedostatečnou provázanost výsledků analýz jednotlivých pasáží, které při určování místa vzniku rukopisů nelze vnímat jako samostatný celek. Navíc se autor v této části své práce omezil pouze na výčet možností lokalizace textů, aniž by se k nějaké přiklonil. Nicméně zmíněný výčet ukazuje nejspíše do bavorského, popřípadě lotrinského prostředí, o čemž svědčí lotrinský styl písma, způsob zápisu neum, výskyt officia na svátek Nalezení ostatků sv. Štěpána a na svátek sv. Dionýsa, jehož kult se do Čech šířil z Bavorska atd. Ani jeden z těchto indikátorů ale nepředstavuje zcela spolehlivé vodítko k lokalizaci místa vzniku nejznámějšího ostrovského rukopisu, stejně jako nelze touto cestou zcela osvětlit cestu zmíněného rukopisu z místa svého vzniku do kláštera Ostrov.

Poněvadž autorova analýza měla zahrnovat výsledky interdisciplinárního výzkumu jednotlivých rukopisů, lze nalézt některé nedostatky v oblasti historického a paleografického rozboru. S tím souvisí i odkazování na některou starší, již překonanou historickou literaturu, jako kupříkladu na Turkovu mapu českých kmenů, na niž autor dokazuje možnou spojitost lokace kláštera se strategií pražského knížecího dvora proti bývalým slavníkovským územím a proti kmenu Doudlebů, nebo Tatrovu práci o kulturních stycích Čech s cizinou v době předhusitské. Za ne zcela povedený lze považovat paleografický rozbor stáří a původu písma *Dialogů* opírající se na některých místech o nepublikované nebo obtížně ověřitelné zdroje ve formě ústních sdělení autorem oslovených paleografů či výsledků osobních konzultací. V určitých pasážích textu se autor několikrát zbytečně uchyluje k opakování některých faktů, například vícekrát připomíná bavorský původ olomouckého biskupa Jana, což však představuje už jenom výtky drobného charakteru.

I přes některé nedostatky představuje publikace Josefa Vintra zajímavý příspěvek k dosavadnímu bádání v oblasti českých středověkých klášterních rukopisů, které lze analyzovat za pomoci srovnávacího interdisciplinárního výzkumu. Pro nedostatečný prostor musel autor v jednotlivých kapitolách pouze nastínit další možnosti budoucího historického, paleografického, muzikologického či teologického bádání. Obohacení dosavadních poznatků přináší práce mimo jiné v komparaci ostrovských rukopisů s bohemikálními prameny, které se nacházejí v dnešním Rakousku (Österreichische Nationalbibliothek, knihovna hornorakouského premonstrátského kláštera Schlägl). V celkovém vyznění kniha Josefa Vintra ukazuje, že ostrovské rukopisy nejsou stále ještě plně vytěženým tématem české medievistiky.